

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

9 septembrie 2015 *

„Recurs — Contract prin care se acordă o contribuție financiară comunitară în favoarea unui proiect în domeniul colaborării medicale — Decizie a Comisiei de a iniția recuperarea unei părți din avansurile plătite — Acțiune în anulare — Inadmisibilitate”

În cauza C-506/13 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 11 septembrie 2013,

Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirurgiko Kentro AE, cu sediul în Atena (Grecia),
reprezentată de E. Tzannini, dikigoros,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de S. Lejeune, în calitate de agent, asistată de E. Petritsi, dikigoros,
cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii S. Rodin și A. Borg Barthet, doamna M. Berger și domnul F. Biltgen (raportor), judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 24 februarie 2015,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: greaca.

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheiourgiko Kentro AE (denumită în continuare „Lito”) solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheiourgiko Kentro/Comisia (T-552/11, EU:T:2013:349, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care, pe de o parte, s-a respins cererea sa de anulare a notei de debit emise de Comisia Europeană la data de 9 septembrie 2011 în vederea recuperării sumei de 83 001,09 euro plătite în cadrul unei contribuții financiare comunitare pentru susținerea unui proiect în domeniul colaborării medicale (denumită în continuare „nota de debit”) și, pe de altă parte, s-a admis cererea reconvențională formulată de această instituție prin care se solicita obligarea Lito la plata sumei sus-menționate, majorată cu dobânzi moratorii.

Istoricul litigiului

- 2 Istoricul litigiului a fost prezentat la punctele 1-8 din hotărârea atacată după cum urmează:
 - „1 Reclamanta[, Lito,] este o maternitate specializată în domeniile obstetrică, ginecologie și chirurgie. Aceasta este membră a unui consorțiu care, la 12 mai 2004, a încheiat cu Comisia [...] contractul C510743, privind un proiect denumit „Ward In Hand” (WIH) [denumit în continuare «proiectul WIH»], în cadrul căruia Comisia se angaja să își aducă contribuția financiară prin plata mai multor tranșe (denumit în continuare «contractul»). Proiectul [WIH] a început la 1 mai 2004 și s-a terminat la 31 ianuarie 2006. În cadrul [acestui] proiect [...], Comisia a plătit reclamantei, cu titlu de contribuție financiară a Uniunii Europene, în total, suma de 99 349,50 euro.
 - 2 Potrivit articolului 5 alineatul (1) din contract, acesta este guvernat de dreptul belgian. Pe de altă parte, în temeiul articolului 5 alineatul (2), Tribunalul și, în cazul unui recurs, Curtea sunt singurele competente pentru a soluționa orice litigiu între Uniune, pe de o parte, și membrii consorțiului, pe de altă parte, cu privire la validitatea, la aplicarea sau la interpretarea contractului.
 - 3 Prin scrisoarea din 29 aprilie 2009, Comisia a informat reclamanta că face obiectul unui control, sub forma unui audit financiar, ca urmare a participării sale la proiectul WIH. Din această scrisoare rezultă că reclamanta trebuia să prezinte cu ocazia acestui control fișele de prezență ale personalului angajat în cadrul [acestui] proiect. Cu ocazia auditului, care a fost efectuat în perioada 4-6 august 2009, reclamanta nu a prezentat fișele de prezență în care erau consemnate orele de muncă ale personalului său și pentru care aceasta solicita rambursarea.
 - 4 Prin scrisoarea din 20 octombrie 2009, Comisia a comunicat reclamantei proiectul de raport de audit în care se menționa lipsa fișelor de prezență și a invitat-o să își prezinte observațiile. Prin e-mailurile din 13 și din 16 noiembrie 2009, reclamanta a transmis observațiile sale privind rezultatele auditului, precum și fișele de prezență referitoare la activitățile consacrate proiectului [WIH]. Prin scrisoarea din 23 decembrie 2009, la care era anexat raportul final de audit, Comisia a menținut concluziile care fuseseră formulate în proiectul de raport de audit.
 - 5 La 25 octombrie 2010, Comisia a adresat reclamantei o scrisoare de informare prealabilă unei proceduri de recuperare, în care era menționată suma care trebuia rambursată, și anume 93 778,90 euro. Prin scrisoarea din 15 noiembrie 2010, reclamanta a solicitat Comisiei ca observațiile sale transmise anterior să fie din nou examinate și aprobate.
 - 6 Prin scrisoarea din 24 mai 2011, după examinarea elementelor de probă depuse de reclamantă, Comisia a recunoscut participarea unui membru al personalului, domnul V., la proiectul [WIH] și a acceptat contabilizarea orelor de muncă pe care acesta le consacrase [acestui] proiect [...] subliniind totodată că cerințele contractuale în această privință nu fuseseră îndeplinite. Pe de altă

parte, Comisia a acceptat contabilizarea unor costuri indirecte în limita a 20 % din costurile directe recunoscute. Prin urmare, suma de restituit a fost redusă la 83 001,09 euro. Prin scrisoarea din 17 iunie 2011, reclamanta a formulat observații.

- 7 Apreciind însă că răspunsul reclamantei nu adusese niciun element nou de natură să dovedească orele de muncă efectuate de ceilalți membri ai personalului în cadrul proiectului [WIH], Comisia i-a adresat, prin scrisoarea din 17 august 2011, observațiile sale finale. În sfârșit, la 16 septembrie 2011, Comisia a transmis reclamantei [nota de debit], în care a invitat-o să achite suma de 83 001,09 euro până la 24 octombrie 2011 [...].
- 8 Prin scrisoarea din 3 noiembrie 2011, primită de reclamantă la 15 noiembrie 2011, Comisia i-a reamintit creanța sa, subliniind că aceasta era purtătoarea unei dobânzi de 5 % pe an, reprezentând suma de 11,37 euro pe zi de întârziere, astfel încât la data de 18 noiembrie 2011 dobânzile scadente se ridicau la 284,25 euro.”

Acțiunea la Tribunal și hotărârea atacată

- 3 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 24 octombrie 2011, Lito a formulat o acțiune având ca obiect anularea notei de debit.
- 4 În cadrul memoriului în apărare depus la grefa Tribunalului la 13 ianuarie 2012, Comisia a formulat o cerere reconvențională prin care solicita obligarea Lito la rambursarea parțială a contribuției financiare plătite în cadrul proiectului WIH, precum și plata de dobânzi moratorii.
- 5 Tribunalul a statuat la punctele 17-31 din hotărârea atacată că elementele de la dosar nu permiteau să se conchidă că nota de debit urmărește să producă efecte juridice obligatorii care le depășesc pe cele rezultând din contract și care implică exercitarea prerogativelor de putere publică conferite acestei instituții în calitatea sa de autoritate administrativă. Prin urmare, această notă de debit nu se numără printre actele a căror anulare poate fi solicitată în temeiul articolului 263 TFUE, astfel încât Tribunalul a respins ca inadmisibilă acțiunea în anulare formulată de Lito.
- 6 La punctele 32-81 din hotărârea atacată, Tribunalul a examinat cererea reconvențională formulată de Comisie și întemeiată pe pretinsa încălcare de către Lito a obligațiilor sale contractuale, în special cea prevăzută la articolul 14 alineatul (1) litera (a) din condițiile generale ale contractului în ceea ce privește ținerea fișelor de prezență și înregistrarea orelor de muncă efectuate de personal în cadrul proiectului WIH. În urma analizei sale, Tribunalul a considerat fondată respectiva cerere.
- 7 Prin urmare, Tribunalul a obligat Lito să plătească Comisiei suma de 83 001,09 euro cu titlu de obligație principală, majorată cu dobânzi moratorii de 5 % calculate de la 25 octombrie 2011 până la achitarea datoriei în litigiul principal.

Concluziile părților în fața Curții

- 8 Lito solicită Curții anularea hotărârii atacate, judecarea cauzei pe fond și obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 9 Comisia solicită Curții respingerea recursului și obligarea Lito la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

Cu privire la primul motiv

Argumentația părților

- 10 Prin intermediul primului motiv, întemeiat pe aplicarea eronată a articolului 263 TFUE, Lito reproșează Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept atunci când a statuat că conținutul notei de debit se limita să invoce drepturile pe care Comisia le avea în temeiul clauzelor contractuale, în condițiile în care ar fi trebuit să constate că nota respectivă rezulta din utilizarea de către aceasta din urmă a prerogativelor sale de putere publică. Dat fiind că nota de debit a fost adoptată pentru a produce efecte executorii în conformitate cu dispozițiile articolului 299 TFUE, ea ar constitui un act a cărui legalitate ar trebui examinată de instanța Uniunii în cadrul unei acțiuni în anulare în temeiul articolului 263 TUE.
- 11 În această privință, Lito amintește, pe de o parte, că Comisia și-a rezervat, potrivit articolului 19 alineatul (5) din condițiile generale ale contractului, dreptul de a adopta o decizie executorie în sensul articolului 299 TFUE. Dată fiind ambiguitatea documentului în cauză, recunoscută ca atare de Tribunal la punctul 29 din hotărârea atacată, ar fi trebuit, în orice caz, să admită acțiunea formulată de Lito pentru a conserva dreptul la protecție jurisdicțională garantat la articolul 47 primul paragraf din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 12 Pe de altă parte, împrejurarea că în cuprinsul notei de debit înseși era inclusă și o trimitere la posibilitatea de a utiliza procedura prevăzută la articolul 299 TFUE ar fi trebuit să determine Tribunalul, în temeiul principiului protecției încrederii legitime, să admită admisibilitatea acțiunii în anulare formulată de Lito.
- 13 Lito adaugă că, reținând data scadenței, stabilită în mod unilateral de Comisie în nota de debit, ca dată de la care încep să curgă dobânzile, Tribunalul a admis indirect, la punctele 73 și 77 din hotărârea atacată, că nota de debit are un caracter executoriu și nu constituie, așadar, un document pur informativ.
- 14 Comisia consideră că primul motiv, care nu se bazează pe niciun temei juridic, trebuie respins ca inadmisibil. În subsidiar, dat fiind că Tribunalul a făcut trimitere la raționamentul urmărit în Ordonanța Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheiourgiko Kentro/Comisia (T-353/10, EU:T:2011:589) și că această decizie a dobândit autoritate de lucru judecat, nu s-ar mai putea contesta că nota de debit constituie un act pregătitor cu caracter informativ fără forță executorie.

Aprecierea Curții

- 15 Prin intermediul primului motiv, Lito susține, în esență, că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a statuat că nota de debit nu prezintă caracteristicile unui act atacabil în sensul articolului 263 TFUE.
- 16 Dintr-o jurisprudență constantă rezultă că acțiunea în anulare în temeiul articolului 263 TFUE este deschisă împotriva tuturor actelor adoptate de instituții, indiferent de natură sau de formă, care urmăresc să producă efecte juridice obligatorii de natură să afecteze interesele reclamantului, modificând în mod distinct situația juridică a acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea IBM/Comisia, 60/81, EU:C:1981:264, punctul 9, și Hotărârea Internationaler Hilfsfonds/Comisia, C-362/08 P, EU:C:2010:40, punctul 51).

- 17 Acțiunea în anulare urmărește să asigure respectarea dreptului la interpretarea și la aplicarea Tratatului FUE și ar fi, în consecință, contrar acestui obiectiv să se interpreteze restrictiv condițiile de admisibilitate a acțiunii prin limitarea domeniului de aplicare al acesteia numai la categoriile de acte prevăzute la articolul 288 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea IBM/Comisia, 60/81, EU:C:1981:264, punctul 8).
- 18 Această competență de interpretare și de aplicare a dispozițiilor tratatului de către instanța Uniunii nu este însă aplicabilă atunci când situația juridică a unui reclamant se înscrie în cadrul raporturilor contractuale al căror regim juridic este guvernat de legea națională desemnată de părțile contractante.
- 19 Astfel, dacă instanța Uniunii s-ar considera competentă să se pronunțe cu privire la anularea actelor care se înscriu într-un cadru pur contractual, aceasta ar risca nu numai să lipsească de sens articolul 272 TFUE, care permite să se atribuie instanțelor Uniunii competența jurisdicțională în temeiul unei clauze compromisorii, dar și, în cazurile în care contractul nu ar cuprinde o astfel de clauză, să se extindă competența jurisdicțională a acestora dincolo de limitele stabilite de articolul 274 TFUE, care încredințează instanțelor naționale competența de drept comun pentru soluționarea litigiilor în care Uniunea este parte (a se vedea în acest sens Hotărârea Maag/Comisia, 43/84, EU:C:1985:328, punctul 26).
- 20 Rezultă că, în cazul unui contract între un reclamant și una dintre instituții, instanțele Uniunii nu pot fi sesizate cu o acțiune în temeiul articolului 263 TFUE decât dacă actul atacat urmărește să producă efecte juridice obligatorii care se situează în afara raportului contractual dintre părți și care implică exercitarea prerogativelor de putere publică conferite instituției contractante în calitatea sa de autoritate administrativă.
- 21 În această privință, trebuie subliniat că, în ipoteza în care o instituție, și în special Comisia, alege, pentru alocarea contribuțiilor financiare, calea contractuală în cadrul articolului 272 TFUE, ea este obligată să rămână în interiorul acestui cadru. Astfel, Comisia are printre altele obligația de a evita utilizarea, în raporturile cu cocontractanții săi, a unor formulări ambigue care pot fi interpretate de contractanți ca ținând de domeniul puterilor de decizie unilaterale care depășesc clauzele contractuale.
- 22 În speță, astfel cum Tribunalul a arătat la punctul 28 din hotărârea atacată, niciun element din dosar nu permite să se concluzioneze că Comisia a acționat cu utilizarea prerogativelor sale de putere publică.
- 23 În ceea ce privește în special nota de debit, rezultă din cuprinsul punctelor 25 și 26 din hotărârea atacată că aceasta se înscrie în contextul contractului, întrucât are ca obiect recuperarea unei creanțe care își are temeiul în clauzele contractului respectiv. Astfel, nota de debit trebuie înțeleasă ca o punere în întârziere care cuprinde data scadenței și condițiile de plată și care nu poate fi asimilată unui titlu executoriu, deși menționează calea executorie prevăzută la articolul 299 TFUE ca fiind o opțiune posibilă printre altele de care dispune Comisia în ipoteza în care debitorul nu și-ar executa obligația la data stabilită a scadenței.
- 24 Prin urmare, în mod întemeiat Tribunalul a concluzionat la punctul 28 din hotărârea atacată că nota de debit nu produce efecte juridice a căror origine s-ar afla în exercitarea prerogativelor de putere publică, ci, dimpotrivă, trebuie considerată indisociabilă de raporturile contractuale care există între Comisie și Lito.
- 25 Din cele ce precedă rezultă că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept prin faptul că a statuat, la punctul 30 din hotărârea atacată, că nu poate fi sesizat în mod valabil cu o acțiune în temeiul articolului 263 TFUE.

- 26 Trebuie, în plus, să se sublinieze că, deși Tribunalul a recunoscut, la punctul 29 din hotărârea atacată, caracterul ambiguu al notei de debit, nu se aduce în niciun fel atingere dreptului la protecție jurisdicțională efectivă garantat la articolul 47 primul paragraf din cartă. Astfel, după cum rezultă din jurisprudența Curții, acest articol nu are ca obiect modificarea sistemului de control jurisdicțional prevăzut de tratate, în special a normelor referitoare la admisibilitatea acțiunilor introduse direct la instanța Uniunii, după cum rezultă și din explicațiile referitoare la acest articol care trebuie luate în considerare, conform articolului 6 alineatul (1) al treilea paragraf TUE și articolului 52 alineatul (7) din cartă, în vederea interpretării acesteia (Hotărârea Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctul 97, precum și Ordonanța von Storch și alții/BCE, C-64/14 P, EU:C:2015:300, punctul 55).
- 27 În ceea ce privește argumentul invocat de Lito în temeiul unei preținse încălcări de către Tribunal a principiului protecției încrederii legitime, trebuie amintit că, deși, potrivit unei jurisprudențe constante, posibilitatea de a invoca acest principiu al protecției încrederii legitime este deschisă oricărui agent economic pe care o instituție l-a determinat să nutrească speranțe întemeiate cu privire la menținerea unei situații existente (a se vedea în acest sens Hotărârea Di Lenardo și Dilexport, C-37/02 și C-38/02, EU:C:2004:443, punctul 70 și jurisprudența citată), Lito nu demonstrează însă modul în care Comisia ar fi determinat-o să nutrească asemenea speranțe în ceea ce privește pretinsa admisibilitate a acțiunii în anulare pe care a formulat-o.
- 28 În ceea ce privește argumentul referitor la data de la care sunt capitalizate dobânzile moratorii, îndreptat împotriva punctelor 73-77 din hotărârea atacată, acesta trebuie examinat în cadrul celui de al treilea motiv.
- 29 Din ceea ce precedă rezultă că primul motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al doilea motiv

Argumentația părților

- 30 Prin intermediul celui de al doilea motiv, întemeiat pe o eroare de drept săvârșită la aplicarea noțiunii de sumă plătită în mod nejustificat, Lito reproșează Tribunalului că a denaturat, la punctele 47-69 din hotărârea atacată, noțiunea de restituire a plății nedatorate astfel cum rezultă aceasta din articolul 1376 din Codul civil belgian și că a aplicat-o în mod eronat situației de fapt din cauza în discuție.
- 31 Lito arată că, pe de o parte, condițiile de aplicare a articolului 1376 din Codul civil belgian impun cerința unui element intențional sau a unei erori, element subiectiv care lipsește în speță. Pe de altă parte, data relevantă pentru a considera că o plată este nedatorată ar fi cea a primirii acestei plăți, care corespunde livrării proiectului WIH. Lito apreciază că faptul de a nu prezenta fișele de prezență nu poate fi asimilat cu o lipsă a livrării acestui proiect.
- 32 Lito consideră că în mod eronat Tribunalul a respins, la punctul 56 din hotărârea atacată, fișele de prezență prezentate *ex post*, care poartă logoul societății și care confirmă astfel caracterul lor autentic. Lito amintește că, din cauza unei fuziuni intervenite cu întreprinderile din grupul în cauză, i-a fost imposibil să recupereze, la data auditului, fișierele întocmite electronic.
- 33 În plus, Lito afirmă că a avut de bună-credință convingerea că Comisia renunțase la drepturile sale, dat fiind că aceasta nu s-a manifestat timp de aproape cinci ani după livrarea proiectului WIH.

- 34 Potrivit Comisiei, al doilea, al patrulea-al șaselea și al optulea motiv ar trebui să fie analizate împreună pentru a le respinge pe toate ca inadmisibile, întrucât prin acestea se urmărește să se obțină o nouă apreciere a elementelor de fapt și de probă, nu menționează elementele criticate, nu cuprind nici măcar o critică privind hotărârea atacată și constituie o reproducere fidelă a motivelor prezentate deja în fața Tribunalului.
- 35 Cu titlu subsidiar, Comisia arată că din cuprinsul punctelor 56-59 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul nu a alterat și nici nu a denaturat deloc conținutul mijloacelor de probă depuse atunci când a respins, pentru neîndeplinirea cerințelor contractuale stabilite, fișele de prezență prezentate *ex post* de Lito și rapoartele periodice privind stadiului proiectului trimise Comisiei pe parcursul proiectului WIH.

Aprecierea Curții

- 36 În ceea ce privește aplicarea noțiunii de sumă plătită în mod nejustificat, Tribunalul a amintit, la punctele 48-50 din hotărârea atacată, dispozițiile contractuale și în special articolul 13 alineatul (1) primul paragraf și articolul 14 alineatul (1) litera (a) al treilea paragraf din condițiile generale ale contractului, în temeiul cărora Lito era obligată să înregistreze orele de muncă alocate proiectului WIH și să le certifice cel puțin lunar printr-o persoană desemnată sau autorizată în acest scop.
- 37 După ce a subliniat, la punctul 51 din hotărârea atacată, importanța angajamentelor privind condițiile financiare, Tribunalul a constatat la punctele 52 și 53 din hotărârea atacată, că din raportul de audit final reiese că Lito nu înregistrase orele de muncă în conformitate cu clauzele contractuale.
- 38 Tribunalul a înlăturat, la punctele 55 și 56 din hotărârea atacată, argumentele referitoare la imposibilitatea de a furniza fișele de prezență din cauza fuziunii intervenite invocate de Lito. În această privință, Tribunalul a apreciat că fișele de prezență prezentate *ex post* de Lito nu sunt nici datate, nici certificate de o persoană desemnată în acest scop, contrar celor prevăzute în mod expres la articolul 14 alineatul (1) litera (a) din condițiile generale ale contractului, și că nu pot fi, așadar, reținute ca mijloc de probă care atestă ore de muncă efectuate pentru proiectul WIH.
- 39 Întrucât Lito invocă în cadrul prezentului motiv același argument cu cel formulat deja în primă instanță, fără a demonstra în ce ar fi constat eroarea pretins săvârșită de Tribunal la punctele 55 și 56 din hotărârea atacată, acesta trebuie respins ca inadmisibil conform jurisprudenței constante a Curții (a se vedea în special Hotărârea Interporc/Comisia, C-41/00 P, EU:C:2003:125, punctul 16).
- 40 În ceea ce privește reproșul referitor la denaturarea noțiunii de restituire a plății nedatorate, acesta trebuie înlăturat ca nefondat.
- 41 Astfel, Tribunalului nu i se poate reproșa că ar fi denaturat dispozițiile dreptului belgian pentru că a statuat, la punctul 64 din hotărârea atacată, că prezentarea fișelor de prezență constituie o obligație contractuală de sine stătătoare, a cărei nerespectare constituie o încălcare contractuală care poate determina rambursarea avansurilor plătite.
- 42 Din aceasta rezultă că rambursarea sumelor plătite poate fi solicitată independent de data livrării proiectului WIH sau de caracterul subiectiv de care aparent ar depinde restituirea plății nedatorate în dreptul belgian.
- 43 În plus, conform jurisprudenței citate la punctul 27 din prezenta hotărâre, Lito nu poate invoca o încălcare a principiului protecției încrederii legitime în lipsa unor asigurări precise din partea Comisiei în ceea ce privește soluția care urmează a fi dată acțiunii în restituirea plății nedatorate.

- 44 Din cele ce precedă rezultă că al doilea motiv trebuie respins în parte ca inadmisibil și în parte ca nefondat.

Cu privire la al treilea motiv

Argumentația părților

- 45 Prin intermediul celui de al treilea motiv, Lito reproșează Tribunalului că a încălcat principiile fundamentale ale dreptului Uniunii și în special dreptul de a fi ascultat și dreptul la un proces echitabil prin faptul că a obligat-o, la punctele 73-77 din hotărârea atacată, să plătească dobânzi moratorii fără să fi ținut seama de argumentele sale potrivit cărora nu se poate considera că nota de debit, care are un caracter pur informativ, stabilește o dată scadentă de plată de la expirarea căreia ar începe să curgă dobânzi de întârziere.
- 46 Lito arată că momentul de la care sunt capitalizate dobânzile respective este nelegal întrucât a fost stabilit de Comisie în mod unilateral în nota de debit, document care a fost calificat de Tribunal drept „informativ”. Lito adaugă că Tribunalul nu și-a motivat suficient aprecierea în ceea ce privește rata acestor dobânzi și momentul de la care sunt capitalizate.
- 47 Comisia amintește că Tribunalul a adresat părților întrebări precise cu privire la rata dobânzii și a ținut seama în analiza sa de argumentele formulate de părți.

Aprecierea Curții

- 48 De la bun început, trebuie amintit că dreptul de a fi ascultat în cadrul unei proceduri jurisdicționale nu implică necesitatea ca instanța să includă integral în hotărârea sa toate susținerile fiecărei părți. Acest drept implică în schimb ca instanța, după ce a ascultat susținerile respective și a apreciat elementele de probă, să se pronunțe asupra concluziilor acțiunii și să își motiveze decizia (a se vedea în special Hotărârea Schröder și alții/Comisia, C-221/97 P, EU:C:1998:597, punctul 24, precum și Hotărârea Technische Glaswerke Ilmenau/Comisia, C-404/04 P, EU:C:2007:6, punctul 125).
- 49 În aceste condiții, trebuie să se verifice dacă Tribunalul a respectat aceste cerințe atunci când s-a pronunțat asupra dobânzilor de întârziere, la punctele 73-77 din hotărârea atacată.
- 50 În această privință, trebuie subliniat că, la punctele 74-77 de hotărârea atacată, Tribunalul a aplicat articolul 19 alineatul (2) din condițiile generale ale contractului. După cum reiese în special din cuprinsul punctului 44 din hotărârea menționată, această dispoziție prevede că dobânzile de întârziere acoperă perioada care începe în ziua următoare datei stabilite de Comisie pentru plata sumei datorate și care se termină în seara zilei în care a fost efectuată plata întregii sume datorate. Dispoziția amintită prevede de asemenea că, în caz de neplată la data stabilită de Comisie, suma datorată de cocontractant este purtătoare de dobândă la rata prevăzută la articolul 3 alineatul (6) din condițiile menționate, care stabilesc rata dobânzii la nivelul celei aplicate de Banca Centrală Europeană (BCE) pentru principalele operațiuni de refinanțare, majorată cu 3,5 %.
- 51 Or, este cert că Lito nu a contestat în niciun moment al procedurii validitatea acestor clauze contractuale.
- 52 În plus, după ce a arătat, la punctul 75 din hotărârea atacată, că rata dobânzii aplicabilă era de 1,5 %, Tribunalul a reținut, luând în considerare majorarea care trebuia aplicată, o rată de 5 %, dobânzile de întârziere începând să curgă de la data de 25 octombrie 2011, ziua următoare datei de plată indicate în nota de debit.

- 53 Rezultă din cele ce precedă că Tribunalul a aplicat în mod corect dispozițiile contractuale, motivându-și decizia corespunzător cerințelor legale.
- 54 În consecință, al treilea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al patrulea motiv

Argumentația părților

- 55 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, întemeiat pe aplicarea unor criterii legale incorecte la aprecierea probelor, Lito reproșează Tribunalului că a considerat, la punctele 52-56 din hotărârea atacată, că nu a întocmit un fișier al orelor de muncă și că fișele de prezență comunicate nu corespundeau cerințelor stabilite în contract, cu toate că fișele de prezență transmise *ex post* erau întocmite pe formularul oficial al întreprinderii, existența logoului confirmând caracterul lor original. Printr-o astfel de apreciere, Tribunalul ar fi făcut constatări inexacte, denaturând conținutul elementelor de probă prezentate de Lito, precum și o calificare juridică eronată a probelor respective.
- 56 În plus, Tribunalul a apreciat în mod greșit, la punctele 60-64 din hotărârea atacată, că prezentarea corespondenței dintre persoanele care au lucrat în proiectul WIH nu era de natură să dovedească durata lucrată efectiv de acestea în cadrul proiectului amintit, din moment ce forța probantă a corespondenței respective rezulta în special din faptul că a stat la baza reducerii *a posteriori* de către Comisie a sumei a cărei rambursare era solicitată.
- 57 Lito consideră că Tribunalul a mai săvârșit o eroare la punctul 61 din hotărârea atacată statuând că nu avea obligația de a căuta în anexele comunicate de Lito elementele pe care s-ar putea întemeia argumentele acesteia, cu toate că, la punctul 63 din aceeași hotărâre, invocă drept argument faptul că aceste anexe privesc elemente de natură administrativă sau pur organizațională.
- 58 Comisia susține că analiza cheltuielilor eligibile efectuată de Tribunal ține de aprecierea unor elemente de fapt, care nu poate face obiectul unei reexaminări de către Curte. În orice caz, Tribunalul ar fi statuat în mod corect, la punctul 61 din hotărârea atacată, că nu avea obligația de a căuta elementele de probă pe care s-ar putea întemeia argumentele formulate de Lito într-o anexă voluminoasă care, în plus, nu privea decât elemente livrabile ale proiectului WIH, de natură să dovedească buna executare a acestuia.

Aprecierea Curții

- 59 De la bun început trebuie înlăturate argumentele îndreptate împotriva punctelor 52-56 din hotărârea atacată, întrucât aceste argumente se suprapun, sub acoperirea unei preținse denaturări a elementelor de probă, cu cele invocate deja în cadrul celui de al doilea motiv și care au fost înlăturate la punctul 40 din prezenta hotărâre ca inadmisibile.
- 60 În ceea ce privește argumentul referitor la aprecierea anexelor comunicate de Lito, trebuie să se constate că aceasta din urmă reproduce, în esență, argumentația pe care a prezentat-o deja în primă instanță, astfel cum reiese în special din cuprinsul punctelor 61-63 din hotărârea atacată.
- 61 Or, Tribunalul a statuat în hotărâre că nu trebuie să analizeze în detaliu anexele voluminoase comunicate de Lito, în special din cauza faptului că aceste înscrisuri nu erau, în orice caz, de natură să demonstreze timpul de lucru consacrat efectiv proiectului WIH. Tribunalul a adăugat că forța probatorie a corespondenței depuse nu poate rezulta nici din faptul că Comisia a acceptat să considere ca fiind eligibile orele de muncă contabilizate pentru unul dintre angajații Lito, din moment

ce o asemenea circumstanță nu este de natură să influențeze justificarea orelor de muncă ale altor angajați în conformitate cu sistemul de înregistrare a orelor de muncă astfel cum este prevăzut acesta de dispozițiile contractuale.

62 Din cele ce precedă reiese că, prin argumentele sale, Lito nu face decât să critice soluția la care Tribunalul a ajuns la punctele 62 și 63 din hotărârea atacată și urmărește în realitate să obțină o simplă reexaminare a cererii introductive depuse la Tribunal, ceea ce nu este de competența Curții (a se vedea în special Hotărârea Reynolds Tobacco și alții/Comisia, C-131/03 P, EU:C:2006:541, punctul 50).

63 În consecință, acest argument trebuie respins ca vădit inadmisibil.

64 În ceea ce privește critica referitoare la punctul 63 din hotărârea atacată adusă Tribunalului, nu poate fi reținută nicio contradicție în raționamentul Tribunalului, întrucât acesta nu a analizat conținutul anexelor comunicate, analiza rezultând din indicațiile furnizate de Comisie și necontestate de Lito.

65 În consecință, al patrulea motiv trebuie respins în parte ca inadmisibil și în parte ca nefondat.

Cu privire la al cincilea motiv

Argumentația părților

66 Al cincilea motiv este întemeiat pe o eroare de drept săvârșită de Tribunal la aprecierea naturii juridice a fișelor de prezență.

67 Lito susține că, deși obligația de a ține rapoarte periodice care să permită descrierea, pentru fiecare angajat și pentru fiecare unitate, a timpului de lucru consacrat proiectului WIH revine, desigur, oricărei întreprinderi, aceasta nu poate totuși să conducă la dispariția muncii efectuate, cu riscul de a reprezenta o obligație disproporționată, chiar abuzivă. Întrucât noțiunea de raport periodic nu este definită nici în legislația europeană, nici în jurisprudența Uniunii, ar trebui să se stabilească de la caz la caz gradul de precizie necesar pentru fiecare raport în funcție de necesitățile specifice.

68 Comisia amintește că, în contractele privind programele care beneficiază de o contribuție financiară, beneficiarul este obligat din punct de vedere juridic să înregistreze și să declare în mod precis costurile sale și să justifice admisibilitatea lor. În acest context, ea precizează de asemenea că livrarea unui proiect este total independentă de obligația pe care o are beneficiarul de a justifica admisibilitatea costurilor sale.

Aprecierea Curții

69 De la bun început este necesar să se constate că Lito se limitează din nou să reproducă argumentele pe care le-a prezentat deja în primă instanță, astfel cum reiese în special din cuprinsul punctului 43 din hotărârea atacată.

70 În plus, deși Lito critică raționamentul Tribunalului întemeindu-se pe principiul proporționalității, nu indică totuși niciun punct din motivarea hotărârii atacate pasibil de un astfel de reproș.

71 În astfel de împrejurări, Curtea nu este în măsură să exercite misiunea care îi revine în cadrul recursului și să efectueze controlul de legalitate (a se vedea Ordonanța Greinwald/Wessang, C-608/12 P, EU:C:2014:394, punctul 28).

72 În consecință, al cincilea motiv trebuie respins ca inadmisibil.

Cu privire la al șaselea motiv

Argumentația părților

- 73 Prin intermediul celui de al șaselea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la un proces echitabil și a normelor de procedură care garantează respectarea dreptului la apărare și a egalității armelor între cocontractanți, Lito reproșează Tribunalului că a statuat în mod total arbitrar, la punctul 56 din hotărârea atacată, că fișele de prezență incluse de Lito în anexe nu corespundeau cerințelor stabilite în dispozițiile contractuale și, la punctul 63 din aceeași hotărâre, că aceste fișe nu permiteau să se demonstreze timpul de lucru efectiv consacrat proiectului WIH.
- 74 Întrucât Comisia a considerat în mod unilateral că fișele de prezență transmise nu erau de natură să demonstreze orele de muncă consacrate respectivului proiect și întrucât Tribunalul a urmărit acest raționament întemeindu-se pe dispozițiile contractuale, Lito ar fi dezavantajată în raport cu instituția amintită, care ar fi în prezentul litigiu în același timp judecător și parte. Din acesta ar rezulta că dispozițiile contractuale au un caracter abuziv și sunt contrare principiului proporționalității.
- 75 Comisia apreciază că Tribunalul a apreciat în mod corespunzător, în temeiul clauzelor contractuale dintre părți, toate probele depuse, cu respectarea dreptului la apărare și a principiului egalității armelor între părți.
- 76 În ceea ce privește pretinsul caracter abuziv al condițiilor prevăzute de contract și neconformitatea lor cu principiul proporționalității, Comisia arată că aceste susțineri sunt formulate pentru prima dată în stadiul recursului și trebuie, în consecință, să fie înlăturate ca inadmisibile.

Aprecierea Curții

- 77 În ceea ce privește al șaselea motiv, care, din nou, este îndreptat împotriva punctelor 56 și 63 din hotărârea atacată, care au făcut deja obiectul unei analize în cadrul celui de al doilea și al celui de al patrulea motiv, este suficient să se amintească faptul că Tribunalul a ținut seama de corespondența depusă de Lito cu titlu de probă, dar că a considerat-o insuficientă pentru motivul că nu era de natură să demonstreze, în conformitate cu clauzele contractuale, timpul de lucru efectiv consacrat de angajații Lito proiectului WIH.
- 78 În aceste condiții, nu se poate reproșa Tribunalului că a adoptat o decizie arbitrară, cu încălcarea cerințelor privind dreptul la un proces echitabil.
- 79 În ceea ce privește reproșul potrivit căruia dispozițiile contractuale ar fi disproportionale, chiar abuzive, trebuie constatat că Lito nu a repus în discuție în niciun moment al procedurii validitatea dispozițiilor contractuale aplicabile între părți.
- 80 Prin faptul că susține în cadrul prezentului recurs că aceste dispoziții ar fi abuzive și contrare principiului proporționalității, Lito invocă pentru prima dată în fața Curții un motiv care nu a fost invocat în fața Tribunalului.
- 81 Or, în cadrul unui recurs, competența Curții este, în principiu, limitată la aprecierea soluției legale date cu privire la motivele dezbătute în fața instanței de fond (a se vedea în special Hotărârea Sison/Consiliul, C-266/05 P, EU:C:2007:75, punctul 95 și jurisprudența citată).
- 82 Din cele ce precedă rezultă că al șaselea motiv trebuie înlăturat în parte ca inadmisibil și în parte ca nefondat.

Cu privire la al șaptelea motiv

Argumentația părților

- 83 Prin intermediul celui de al șaptelea motiv, întemeiat pe o eroare de drept săvârșită la aprecierea naturii juridice a metodelor de evaluare a costurilor, după ce amintește diferitele modele care permit stabilirea costurilor eligibile, Lito susține că nota de debit trebuie anulată întrucât metoda costurilor totale din care sunt deduse cheltuielile generale forfetare nu este luată în considerare.
- 84 Comisia consideră că susținerile Lito nu sunt în măsură să repună în discuție raționamentul urmat de Tribunal în hotărârea atacată.

Aprecierea Curții

- 85 Trebuie arătat, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 42 din hotărârea atacată, că cererea reconvențională a Comisiei se întemeia, în primul rând, pe nerespectarea de către Lito a obligației sale de a ține fișe de prezență conform articolului 14 alineatul (1) litera (a) din condițiile generale ale contractului și, în al doilea rând, pe faptul că Lito s-a bazat, în mod eronat, pe metoda costurilor totale la calcularea costurilor indirecte imputate proiectului WIH.
- 86 Întrucât Tribunalul a reținut, la punctele 47-64 din hotărârea atacată, temeinicia cererii reconvenționale în virtutea primului motiv, nu trebuie să se analizeze argumentul fondat pe metoda costurilor totale.
- 87 Astfel, reproșul formulat de Lito în legătură cu aprecierea naturii juridice a metodelor de evaluare a costurilor trebuie înlăturat întrucât nu poate conduce la anularea hotărârii atacate.
- 88 În consecință, al șaptelea motiv trebuie respins ca inoperant.

Cu privire la al optulea motiv

Argumentația părților

- 89 Prin intermediul celui de al optulea motiv, Lito reproșează Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept întrucât nu a apreciat drept abuzivă atitudinea Comisiei, care a solicitat rambursarea sumelor plătite cu toate că în scrisoarea din 24 mai 2011 a admis că proiectul WIH beneficiase de o muncă permanentă și eficace. În opinia Lito, imposibilitatea de a prezenta fișele de prezență cu ocazia realizării auditului nu poate fi asimilată neîndeplinirii obligației esențiale care rezultă din contract și care constă în livrarea proiectului WIH.
- 90 Comisia consideră că dispozițiile contractuale asumate în mod voluntar de Lito la încheierea contractului nu sunt deloc abuzive sau contrare principiului proporționalității.

Aprecierea Curții

- 91 De la bun început, trebuie constatat că Lito se limitează, în cadrul celui de al optulea motiv, să reproducă argumente care au fost deja prezentate în fața Tribunalului, fără să indice însă elementele criticate ale hotărârii a cărei anulare se solicită și nici argumentele juridice care susțin în mod specific această cerere. Astfel, Lito urmărește în realitate obținerea unei simple reexaminări a cererii introductive depuse la Tribunal, ceea ce excedează competența Curții (a se vedea în special Hotărârea Eurocoton și alții/Consiliul, C-76/01 P, EU:C:2003:511, punctele 46 și 47).

- 92 Prin urmare, trebuie să se respingă al optulea motiv ca inadmisibil.
- 93 În orice caz, argumentul trebuie respins de asemenea ca nefondat.
- 94 Astfel, trebuie arătat că, potrivit unei jurisprudențe constante, există un abuz de putere atunci când o instituție își exercită competențele în scopul exclusiv sau cel puțin determinant de a atinge alte obiective decât cele declarate ori de a eluda o procedură special prevăzută de tratat pentru a răspunde circumstanțelor cauzei (Hotărârea Regatul Unit/Consiliul, C-84/94, EU:C:1996:431, punctul 69, Hotărârea Windpark Groothusen/Comisia, C-48/96 P, EU:C:1998:223, punctul 52, și Hotărârea Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, punctul 75).
- 95 Prin urmare, abuzul de putere constituie unul dintre elementele pe baza cărora instanța Uniunii apreciază legalitatea actului atacat în cadrul unei acțiuni în anulare întemeiate pe dispozițiile articolului 263 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea Internationale Handelsgesellschaft, 11/70, EU:C:1970:114, punctul 3).
- 96 În schimb, în cadrul unei acțiuni introduse în temeiul articolului 272 TFUE, reclamantul nu poate reproșa instituției cocontractante decât încălcări ale clauzelor contractuale sau încălcări ale dreptului aplicabil contractului (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Zoubek, 426/85, EU:C:1986:501, punctul 11).
- 97 Din aceasta rezultă că motivul de anulare întemeiat pe un pretins abuz de putere al Comisiei și prin care se urmărește ca Tribunalul să se pronunțe asupra legalității unui act atacat în raport cu normele tratatului trebuie respins ca inadmisibil.
- 98 Cu toate acestea, în ipoteza în care al optulea motiv ar trebui interpretat în sensul că se întemeiază pe un comportament abuziv al Comisiei în cadrul raporturilor contractuale cu Lito, ar trebui să se constate că Lito nu a contestat în niciun moment al procedurii nici interpretarea dispozițiilor contractuale dată de Tribunal la punctele 48-53 din hotărârea atacată, nici precizările Comisiei cu privire la suma a cărei rambursare se solicită, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 65 din hotărârea atacată.
- 99 De altfel, nici afirmația Lito potrivit căreia livrarea proiectului WIH reprezintă în realitate obligația esențială a contractului nu determină constatarea unui comportament abuziv al Comisiei, din moment ce Tribunalul a reținut, la punctul 64 din hotărârea atacată, neîndeplinirea obligației care revenea Lito de a ține fișe de prezență și de a înregistra orele de muncă efectuate de personal conform articolului 14 alineatul (1) litera (a) din condițiile generale ale contractului.
- 100 În consecință, al optulea motiv trebuie respins ca inadmisibil și, în orice caz, ca nefondat.

Cu privire la al nouălea motiv

Argumentația părților

- 101 Prin intermediul celui de al nouălea motiv, întemeiat pe nemotivare, Lito reproșează Tribunalului că nu a statuat că nota de debit este lipsită de orice temei, întrucât trimiterea la scrisorile din 24 mai 2011 și din 17 august 2011 nu era suficientă în această privință.
- 102 Comisia consideră că argumentele Lito trebuie înlăturate ca nefondate.

Aprecierea Curții

- 103 Prin intermediul celui de al nouălea motiv, Lito reproșează, în esență, Tribunalului că a omis să se pronunțe cu privire la al doilea motiv invocat în cadrul acțiunii în anulare în primă instanță, referitor la nemotivarea notei de debit.
- 104 Or, pe de o parte, trebuie arătat că argumentul întemeiat pe nemotivare în temeiul articolului 296 TFUE nu poate fi reținut în cadrul unei acțiuni introduse conform articolului 272 TFUE.
- 105 Pe de altă parte, trebuie constatat că, la analiza temeiniciei cererii reconvenționale, Tribunalul a verificat, la punctele 65-69 din hotărârea atacată, calculul sumei solicitate de Comisie, pe baza precizărilor furnizate de aceasta din urmă și necontestate de Lito.
- 106 În plus, Tribunalul a statuat, la punctele 70-72 din hotărârea atacată, că Comisia a specificat în mod corespunzător condițiile de rambursare și termenul de plată a sumelor solicitate, întrucât acestea rezultau atât din scrisoarea din 24 mai 2011, cât și din precizările cuprinse în chiar nota de debit sub titlul „Condiții de plată”.
- 107 Din aceasta rezultă că nu se poate reproșa Tribunalului săvârșirea unei erori de drept în legătură cu obligația de motivare, iar al nouălea motiv trebuie, prin urmare, să fie respins ca nefondat.

Cu privire la al zecelea motiv

Argumentația părților

- 108 Prin intermediul celui de al zecelea și ultimul motiv, întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime, Lito reproșează Tribunalului că nu a statuat că Comisia a sancționat simple diferențe de formă în raport cu procedura care trebuia respectată solicitând, după cinci ani de la închiderea programului care a stat la originea proiectului WIH, rambursarea sumelor plătite, în pofida faptului că munca de cercetare a fost efectuată cu bună-credință, iar contribuția financiară a fost primită în conformitate cu obligațiile contractuale.
- 109 Comisia amintește că obiectul litigiului nu este proiectul WIH realizat de Lito, ci respectarea de către aceasta din urmă a obligațiilor care îi reveneau referitoare la stabilirea cheltuielilor eligibile. Pe de altă parte, Comisia contestă faptul că a determinat societatea Lito să nutrească speranțe legitime.

Aprecierea Curții

- 110 În ceea ce privește principiul încrederii legitime, astfel cum rezultă din jurisprudența amintită la punctul 27 din prezenta hotărâre, este suficient să se constate că Lito nu demonstrează în ce mod Comisia a determinat-o să nutrească așteptări în ceea ce privește aplicarea unor metode de stabilire a cheltuielilor eligibile diferite de cele convenite în contract.
- 111 Prin urmare, argumentul Lito cu privire la acest subiect trebuie respins ca nefondat.
- 112 În ceea ce privește termenul în care Comisia poate solicita rambursarea sumelor plătite, trebuie subliniat, după cum reiese din cuprinsul punctului 79 din hotărârea atacată, că, dacă Comisia poate, conform articolului 17 alineatul (1) din condițiile generale ale contractului, să inițieze un audit în privința unuia dintre participanți în termen de cinci ani de la încheierea programului în cauză, aceasta poate *a fortiori* să solicite în mod valabil rambursarea sumelor plătite în acest termen.

- 113 În plus, întemeindu-se pe executarea cu bună-credință a lucrărilor de cercetare în cadrul proiectului WIH, Lito încearcă din nou să oculteze faptul că prezentul litigiu privește numai încălcarea invocată a obligației de a ține fișe de prezență și de a înregistra orele de muncă prestate de personal, astfel cum se prevede la articolul 14 alineatul (1) litera (a) din condițiile generale ale contractului.
- 114 Așadar, argumentele Lito trebuie respinse ca nefondate.
- 115 În consecință, al zecelea și ultimul motiv invocat de Lito trebuie să fie înlăturat ca nefondat.
- 116 Din toate cele ce precedă rezultă că niciunul dintre motivele invocate de Lito în susținerea recursului nu poate fi admis.
- 117 Trebuie, prin urmare, să se respingă recursul în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 118 În temeiul articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 138 alineatul (1) din acest regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din același regulament, persoana care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Lito a căzut în pretenții, iar Comisia a solicitat obligarea Lito la plata cheltuielilor de judecată, se impune obligarea acesteia din urmă la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

1) Respinge recursul.

2) Obligă Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheiourgiko Kentro AE la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături